

Regeringens proposition

1983/84: 45

om ändring i lotterilagen (1982: 1011);

beslutad den 20 oktober 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BENGT GÖRANSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa åtgärder i syfte att minska byråkratin i lotterifrågor. Bl. a. utökas rätten att utan tillstånd få anordna vissa mindre lotterier i samband med bl. a. offentliga tillställningar.

De nya reglerna föreslås gälla fr. o. m. den 1 januari 1984.

Förslag till

Lag om ändring i lotterilagen (1982: 1011)

Härigenom föreskrivs i fråga om lotterilagen (1982: 1011) dels att 9, 14 och 31 §§ skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 17 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Roulettspel och tärningsspel får anordnas efter tillstånd, under förutsättning

1. att spelet anordnas i samband med
 - a) offentlig nöjeställning inom nöjespark eller liknande anläggning eller
 - b) restaurangrörelse, om för rörelsen gäller tillstånd till servering av spritdrycker, vin eller starköl enligt lagen (1977: 293) om handel med drycker eller om tillståndsmyndigheten annars anser det lämpligt att spelet anordnas i samband med restaurangrörelsen,
2. att värdet av spelarens insats på varje särskild vinstmöjlighet uppgår till högst två kronor samt
3. att värdet av högsta vinsten på varje särskild vinstmöjlighet uppgår till högst trettio gånger insatsen.

Frågor om tillstånd prövas av länsstyrelsen i det län där spelet huvudsakligen skall bedrivas. Tillstånd meddelas för innehavaren av spellokalen och skall avse viss tid.

Frågor om tillstånd prövas av länsstyrelsen i det län där spelet huvudsakligen skall bedrivas. *Då det gäller roulettspel på fartyg i internationell trafik skall dock frågor om tillstånd prövas av lotterinämbuden.* Tillstånd meddelas för innehavaren av spellokalen och skall avse viss tid.

14 §

Lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får efter tillstånd anordnas av en sådan sammanslutning som avses i 11 § och som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun, under förutsättning

1. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan,
2. att vinsterna inte utgörs av pengar eller värdepapper,
3. att värdet av varje insats uppgår till högst två kronor,
3. att värdet av varje insats uppgår till högst tio kronor,
4. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 500 kronor.
5. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,
6. att lotteriet bedrivs endast inom den kommun där sammanslutningen huvudsakligen är verksam, om inte tillståndsmyndigheten av särskilda skäl medger annat, samt

7. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som sammanslutningen med stöd av denna paragraf anordnar under en tolv månadersperiod uppgår till högst 30 000 kronor.

Om det inte finns särskilda skäl till annat, får tillstånd meddelas endast när det kan antas att lotteriet kommer att lämna sammanslutningen skäligen avkastning.

17 a §

Lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får även i annat fall än som anges i 17 § anordnas utan tillstånd, under förutsättning

1. att lotteriet anordnas i samband med

a) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål,

b) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller

c) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §,

2. att behållningen i lotteriet uteslutande används för det ändamål, till vars förmån tillställningen, sammankomsten eller bingospelet anordnats,

3. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan som finns tillgänglig inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området,

4. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,

5. att vinsterna utgörs endast av varor,

6. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området och att lotterna säljs uteslutande genom anordnarens egen försorg,

7. att dragningen förrättas of-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

fentligt före tillställningens eller sammankomstens slut eller, i fråga om bingospel, före bingospelets slut för dagen och att resultatet av dragningen görs tillgängligt för allmänheten samt

8. att insatsernas sammanlagda belopp i de lotterier som anordnas med stöd av denna paragraf vid samma tillställning, sammankomst eller bingospel uppgår till högst 10000 kronor.

31 §

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos lotterinämnden genom besvär. Nämndens beslut i sådant fall får inte överklagas. Nämnden får dock hänskjuta ärendet till regeringen, om det är av större vikt.

Lotterinämndens beslut i frågor rörande tillstånd som avses i 7 §, 13 § första stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen genom besvär.

Lotterinämndens beslut i frågor rörande tillstånd som avses i 7 §, 9 § *andra stycket andra meningen*, 13 § första stycket andra meningen eller 21 § får överklagas hos regeringen genom besvär.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.
 2. Tillstånd som har meddelats enligt äldre bestämmelser gäller fortfarande.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET
Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-10-20

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, Andersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg

Föredragande: statsrådet Göransson

Proposition om ändring i lotterilagen (1982: 1011)

1 Inledning

Enligt beslut av riksdagen (prop. 1981/82:170, NU 1982/83:7, rskr 1982/83:40) infördes den 1 januari 1983 en lotterilag (1982:1011). Lagen ersatte 1939 års lotteriförordning (1939:207). Ett av syftena med lagen var att underlätta anordnandet av lotterier. Ett annat syfte har varit att allmänt sett minska administrationen inom lotteriområdet. De nya bestämmelserna har dock visat sig medföra problem i vissa avseenden.

Enligt 3 § a) lotteriförordningen var det möjligt att efter förhandsanmälan anordna vissa tillställningslotterier med efterhandsdragning, t. ex. amerikanska lotterier och s. k. årlotterier. Det ställdes inga formella krav på anordnaren för att få anordna dessa lotterier. Däremot fanns bestämmelser om att lotteriet skulle anordnas i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller i samband med visst bingo spel. Insatserna vid en och samma tillställning fick inte uppgå till mer än 3 000 kr.

Någon direkt motsvarighet till 3 § a) lotteriförordningen finns inte i lotterilagen. Enligt 17 § lotterilagen får tillställningslotterier anordnas utan tillstånd under förutsättning bl. a. att insatserna och högsta vinsten är begränsade på visst sätt och att vinstdragningen har förrättats i förväg. Enligt 17 § lotterilagen är det således omöjligt att använda amerikanska lotterier och årlotterier som förutsätter efterhandsdragning.

Det är dock möjligt enligt 14 § lotterilagen att efter tillstånd anordna lotterier med efterhandsdragning. Tillståndet är emellertid förenat med kostnader.

Enligt 14 § ställs vidare krav på att anordnaren är en juridisk person. En syförening som tidigare enligt 3 § a) lotteriförordningen efter endast anmä-

†1. Riksdagen 1983/84. 1 saml. Nr 45

lan kunde anordna lotteri med efterhandsdragning måste nu först anta stadgar och utse styrelse för att kunna ansöka om lotteritillstånd. För dessa och liknande föreningar har införandet av lotterilagen medfört en ökad byråkrati.

Mot denna bakgrund uppdrog regeringen den 3 mars 1983 åt lotterinämden att lägga fram förslag om ytterligare förenklingar av lotteriförfarandet.

Lotterinämden har kommit in med förslag till ändringar i lagen. Nämndens förslag har remissbehandlats. Till protokollet bör fogas lydelsen av 3 § lotteriförordningen (1939: 207) och 17 § lotterilagen (1982: 1011) som *bilaga 1*, en sammanfattning av nämndens förslag som *bilaga 2* och en sammanställning av remissinstansernas yttranden som *bilaga 3*.

2 Allmänna synpunkter

Lotterinämden har föreslagit att i lotterilagen skall införas en bestämmelse som gör det möjligt att anordna vissa tillställningslotterier med efterhandsdragning. Nämnden har vidare föreslagit en justering av insatsvärdet i de s. k. frisektor-lotterierna. Nämnden föreslår också att tillståndsgivningen till roulettspel på fartyg i internationell trafik överförs till lotterinämden som redan nu får ge tillstånd till automatspel ombord på dessa fartyg.

De flesta av de instanser som har yttrat sig över lotterinämdens förslag är positivt inställda till de framlagda förslagen. Några uttrycker sin tillfredsställelse över ambitionen att förenkla tillståndsgivningen och administrationen av lotterier. En remissinstans är dock tveksam till om förslaget är tillräckligt genomarbetat för att kunna utgöra grund för lagstiftning.

För egen del kan jag i huvudsak ansluta mig till nämndens förslag.

Jag går därför över till att behandla de olika delfrågorna i anslutning till förslaget, främst frågor om lagens utformning, anordnare och ändamål samt efterhandsdragning och insatsbelopp.

3 Tillställningslotterier med efterhandsdragning

3.1 Den allmänna utformningen

Mitt förslag: En särskild bestämmelse som gör det möjligt att utan tillstånd anordna tillställningslotterier med efterhandsdragning bör föras in i en ny paragraf i lotterilagen, 17 a §. Det bör vara möjligt att anordna lotterier enligt både 17 § och 17 a § vid en och samma tillställning.

Lotterinämdens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget om att reglera tillställningslotterier med efterhandsdragning i ett särskilt lagrum. En remissinstans anser emellertid att lagen i stället bör utformas så att lotterierna delas upp i en "kommersiell" och en "ideell" del. En remissinstans förutsätter att det skall vara möjligt att anordna lotterier enligt båda lagrummen vid en och samma tillställning. En annan remissinstans uttalar dock tveksamhet inför denna möjlighet och anser att det inte bör vara möjligt att anordna lotterier enligt 17 a § när förutsättningarna enligt 17 § är uppfyllda.

Skäl för mitt förslag: För klarhetens skull anser jag att det är lämpligast att reglera tillställningslotterier med efterhandsdragning i ett särskilt lagrum. Förslaget innebär således att det i fortsättningen blir möjligt att utan tillstånd anordna traditionella lotterier i ytterligare ett fall utöver vad som nu gäller enligt lotterilagen. Jag återkommer senare till under vilka förutsättningar lotterier med efterhandsdragning bör få anordnas. Eftersom de båda lagrummen tillgodoser olika behov bör det enligt min mening stå anordnaren av lotteriet fritt att välja på vilket sätt lotteriet skall anordnas. Av detta skäl bör det också vara möjligt att vid en och samma tillställning anordna lotterier enligt båda lagrummen.

3.2 Anordnare och ändamål

Mitt förslag: Något formellt krav på anordnaren bör inte ställas utom då det gäller bingospel. Traditionella lotterier med efterhandsdragning bör få anordnas utan tillstånd i samband med sådana tillställningar som anges i 17 § 1. b)–d) lotterilagen. Det gäller alltså offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål, allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål samt bingospel som inte är eller kan jämföras med automatbingo, om den som anordnar bingospelen har tillstånd enligt 11 § lotterilagen. Behållningen bör uteslutande användas för det ändamål till vars förmån tillställningen anordnats.

Lotterinämnadens förslag: Lotteriet skall få anordnas i samband med tillställning till förmån för annat ändamål än enskilds vinstintresse samt i samband med allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för annat ändamål än enskilds vinstintresse. Inga formella krav skall ställas på anordnaren. Nämnden anser att bingospel är tillräckligt tillgodosett genom 17 §. För att undanröja alla tolkningsförsök i extensiv riktning bör både tillställningen och lotteriet ha samma ändamål.

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i uppfattningen att det inte skall ställas några formella krav på anordnaren. De flesta remissin-

stanserna är kritiska mot att införa begreppet "annat ändamål än enskilds vinstintresse" i lotterilagen. De anser att man inte bör frångå kravet på ett allmännyttigt ändamål. Remissinstanserna har i allmänhet inte yttrat sig om de aktuella lotterierna bör få anordnas i samband med bingospel. Två remissinstanser menar dock att det bör tillåtas. Remissinstanserna har vidare tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot nämndens förslag att tillställningen och lotteriet bör ha samma ändamål.

Skäl för mitt förslag: Som jag tidigare har anfört har det blivit svårare för vissa sammanslutningar att anordna tillställningslotterier med efterhandsdragning eftersom det för sådana nu krävs att anordnaren är en juridisk person. Enligt 17 § lotterilagen gäller inga formella krav om vem som får anordna lotteri utom då lotteriet anordnas i samband med bingospel. I sådant fall får lotteriet anordnas endast av den som har tillstånd att anordna bingospelet. För att underlätta även för syföreningar och liknande föreningar som bedriver en kontinuerlig verksamhet men som arbetar utan stadgar och styrelse att anordna lotterier och för att avlasta tillståndsmyndigheterna visst arbete anser jag att några formella krav på anordnaren inte bör ställas.

Då det gäller frågan i samband med vilka tillställningar lotterierna bör få anordnas delar jag den kritik som förts fram av remissinstanserna beträffande det av lotterinämden föreslagna ändamålsbegreppet. Enligt min mening bör man inte i detta sammanhang införa något nytt ändamålsbegrepp. Mitt förslag ansluter därför till de ändamålsbestämmelser som gäller enligt 17 §. Bestämmelserna bör således avse vissa tillställningar till förmån för allmännyttigt ändamål. Tillställningar av nu nämnt slag kan t. ex. avse välgörenhetsbasarer, syföreningsauktioner, idrottstävlingar eller konserter. Beträffande innebörden av begreppen offentlig tillställning och allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk samt allmännyttigt ändamål hänvisar jag till vad som sägs i specialmotiveringen till 17 § i proposition 1981/82: 170 s. 131.

Bingospel som inte är eller kan jämföras med automatbingo bedrivs i stor omfattning av ideella föreningar och motsvarande. Jag avser därmed sådant bingospel som bedrivs under tillställningsliknande former och som vanligen benämns storbingo eller kvällsbingo. Före en närmare redogörelse av olika bingospel och hur dessa bedrivs hänvisar jag till proposition 1981/82: 170 s. 69. Enligt lotteriförordningen var det möjligt att anordna t. ex. amerikanska lotterier i samband med sådant bingospel. Några större olägenheter med detta har inte framkommit. Jag anser därför att lotterier med efterhandsdragning bör kunna anordnas i samband med bingospelet.

Enligt 3 § a) lotteriförordningen gällde att behållningen uteslutande fick användas för det ändamål till vars förmån tillställningen var anordnad. Jag delar lotterinämdens uppfattning att detta bör gälla även för nu aktuella lotterier.

3.3 Vinster och vinstandel

Mitt förslag: Antalet insatser och vinster samt värdet av dessa bör vara bestämda enligt uppgjord plan som finns tillgänglig inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området. Det sammanlagda värdet av vinsterna bör motsvara minst hälften av insatsernas värde. Vinsterna bör utgöras endast av varor.

Lotterinämnadens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna. Tillstyrker i princip nämndens förslag.

Skäl för mitt förslag. Förslaget ansluter i allt väsentligt till vad som nu gäller för lotterier som får anordnas utan tillstånd enligt 17 § lotterilagen. För att underlätta allmänhetens kontroll av att lotteriet bedrivs på riktigt sätt föreslås dessutom att en särskild plan över insatser m. m. skall vara tillgänglig.

3.4 Lottförsäljning

Mitt förslag: Lotteriet bör bedrivas endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området och lotterna få säljas uteslutande genom anordnarens egen försorg.

Lotterinämnadens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med mitt förslag.

Remissinstanserna: Tillstyrker eller har inte någon erinran mot nämndens förslag

Skäl för mitt förslag: Eftersom lotteriet får bedrivas utan tillstånd bör liksom beträffande lotterier som anordnas enligt 17 § lotterilagen krävas att lotteriet bedrivs endast inom området för ifrågavarande tillställning. Jag delar lotterinämnadens uppfattning att lotteribehållningen till så stor del som möjligt bör tillfalla lotteriändamålet. Utomstående intressen, som t. ex. serviceföretag, bör inte lockas att ersätta anordnarnas ideella insatser. Lotterna bör därför uteslutande få säljas genom anordnarens egen försorg.

3.5 Vinstdragning och kontroll

Mitt förslag: Dragning får förrättas i efterhand. Dragningen bör förrättas offentligt senast vid tillställningens slut och resultatet av dragningen göras tillgängligt för allmänheten.

Lotterinämndens förslag: Nämnden har föreslagit att dragning får förrättas i efterhand samt att dragningen skall ske så fort lotteriet sålts slut och senast samma dag som det anordnas. Nämnden har vidare föreslagit att dragningen förrättas offentligt och att resultatet av dragningen kungörs. Nämnden anser även att det bör vara krav på att anordnaren och ändamålet kungörs. Detta krav bör införas också för lotterier som anordnas med stöd av 17 § lotterilagen. Nämnden anser vidare att anordnaren skall ha rätt att hos polismyndigheten få en kontrollant förordnad för högst tre år.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inga större erinringar mot nämndens förslag om vinstdragning. Vissa kritiska synpunkter förs fram i fråga om förslaget om kungörelseförfarande, som anses bli onödigt betungande. En instans anser dock att kungörandet skall innefatta fler uppgifter än som föreslagits av nämnden. Förslaget om kontrollant berörs i allmänhet inte av remissinstanserna. Ett par remissinstanser avstyrker dock förslaget i denna del.

Skäl för mitt förslag: Som jag har framhållit inledningsvis finns det ett behov av att få anordna tillställningslotterier med efterhandsdragning. Jag anser därför att det bör vara möjligt att utan tillstånd anordna sådana lotterier. Lotterinämnden har föreslagit att dragning skall ske så fort lotteriet sålts slut och senast samma dag som det anordnas. För egen del anser jag att förslaget på denna punkt är alltför långtgående i fråga om tillställningslotterier. Det väsentliga är enligt min mening att dragning förrättas offentligt, dvs. under allmänhetens inseende, och före tillställningens slut. Med denna begränsning bör det stå anordnaren fritt att själv avgöra när under tillställningen dragning skall ske.

Jag har tidigare föreslagit att lotterier även skall få anordnas i samband med visst bingospel av den som har tillstånd att anordna bingospelet. Sådant tillstånd avser viss tid. Under denna tid får bingospelet bedrivas alltifrån en dag i veckan till samtliga dagar i veckan. Det finns därmed inte en lika självklar tidpunkt för när spelet skall anses avslutat som i fråga om enstaka offentliga tillställningar. För att undvika oklarheter om när dragning skall ske i lotterier som anordnas i samband med bingospel bör enligt min mening dragningen förrättas före bingospelets slut för dagen.

Jag ansluter mig till de kritiska synpunkter som förts fram av remissinstanserna beträffande förslagen om kungörande och anser alltså att något kungörelseförfarande inte bör krävas. Behovet av kontroll kan enligt min

mening tillgodoses dels, som jag tidigare föreslagit, genom att allmänheten bereds tillfälle att på platsen ta del av en uppgjord plan över antalet insatser och vinster och vinsternas värde, dels genom att resultatet av lotteriet görs tillgängligt för allmänheten. Ett lämpligt sätt att göra resultatet tillgängligt kan vara att anslå det i lokalen eller inom området. Om emellertid dragningen förättas först vid tillställningens slut och allmänheten sedan inte har fritt tillträde till lokalen bör andra sätt att tillkännage resultatet användas t. ex. genom anslag i någon lokal dit allmänheten har tillträde, genom annons i ortstidning e. d.

Även då det gäller förslaget om kontrollanter delar jag de kritiska synpunkter som förts fram av remissinstanserna. Kontrollanter bör således inte förordnas för dessa lotterier. Enligt min mening bör man kunna förut-sätta att allmänheten själv utövar kontroll över att lotteriet och dragningen bedrivs på ett riktigt sätt.

3.6 Omsättning

Mitt förslag: Vid en och samma tillställning får det sammanlagda värdet av insatserna uppgå till högst 10 000 kr. I detta belopp bör inte inräknas värdet av eventuella lotterier som anordnas enligt 17 § lotterilagen.

Lotterinämnadens förslag: Nämnden anser att omsättningen bör begränsas till 5 000 kr.

Remissinstanserna: Så gott som alla remissinstanser förordar en högre omsättning än nämnden. De flesta anser att 10 000 kr. är en lämplig gräns medan t. ex. Röda korset och Frälsningsarmén anser att beloppet bör uppgå till 25 000 kr. En remissinstans anser att eventuella lotterier som anordnas enligt 17 § lotterilagen inte skall räknas in i det sammanlagda beloppet på 10 000 kr.

Skäl för mitt förslag: Vid tillställningslotterier består ofta vinsterna av skänkta varor som kan representera relativt stora värden. Jag anser det därför mindre ändamålsenligt att begränsa storleken av varje särskild insats eller högsta vinsten. I stället bör, liksom enligt lotteriförordningen, en högsta insatsgräns gälla. Vid stora idrottsevenemang och liknande förekommer ofta en omfattande lotteriförsäljning. För att avlasta myndigheterna en alltför omfattande tillståndsgivning bör insatsgränsen inte sättas alltför lågt. Med hänsyn till att den tidigare gränsen på 3 000 kr. gällt sedan år 1949 anser jag att gränsen nu bör kunna sättas till 10 000 kr. Som jag tidigare nämnt bör lotterier kunna anordnas både enligt 17 § och 17 a § vid en och samma tillställning. Eventuella lotterier som anordnas med stöd av 17 § bör inte inräknas i det sammanlagda värdet på 10 000 kr.

4 Insatsernas storlek i frisektor-lotterier

Mitt förslag: Insatsernas värde bör kunna uppgå till högst tio kr i stället för högst två kronor som nu gäller.

Lotterinämnens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget.

Skäl för mitt förslag: Som jag tidigare har anfört har ett av syftena med införandet av lotterilagen varit att allmänt sett minska administrationen inom lotteriområdet. Lotterilagens bestämmelser om insatsernas storlek i 14 § har emellertid visat sig medföra en relativt omfattande tillståndsgivning hos länsstyrelserna. Det är numera ganska vanligt med ett lottpris på fem kronor i tillståndslotterier. I mindre kalenderlotterier brukar lottpriset oftast vara tio kronor. Jag föreslår därför att insatserna i frisektor-lotterierna höjs till högst tio kronor. Nämnden har sedan möjlighet att i föreskrifter sätta insatsen lägre för vissa lotttyper, vilket kan vara nödvändigt av säkerhetsskäl.

5 Tillstånd till roulettspel på fartyg i internationell trafik

Mitt förslag: Lotterinämnens bör i fortsättningen meddela tillstånd till roulettspel på fartyg i internationell trafik.

Lotterinämnens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Endast två remissinstanser har yttrat sig över förslaget i denna del. Båda tillstyrker.

Skäl för mitt förslag: Tillstånd till roulettspel på fartyg i internationell trafik meddelas med stöd av 9 § lotterilagen av länsstyrelsen i det län där spelet huvudsakligen skall bedrivas. Tillstånd till automatspel på dessa fartyg meddelas av lotterinämnens. Tillståndsprövning och kontroll sker på likartat sätt i dessa båda fall. Samråd måste därför förekomma mellan länsstyrelsen och lotterinämnens vid prövning av dessa frågor. Enligt min mening skulle det innebära en administrativ förenkling om lotterinämnens var tillståndsmyndighet även för roulettspel på fartyg i internationell trafik. Endast ett fåtal länsstyrelser kommer att beröras av en sådan förändring. Hittills har sådana ansökningar prövats enbart av länsstyrelsen i Stockholms län. Någon centralisering är det således inte fråga om. Jag anser

därför att lotterinämnden i fortsättningen bör vara tillståndsmyndighet för roulettspel på fartyg i internationell trafik.

6 Genomförande

Det är angeläget att de föreslagna lagändringarna får träda i kraft snarast möjligt. Som framgått av vad jag anfört inledningsvis skulle annars lotteri-anordnare åsamkas ytterligare besvär. Jag föreslår därför att ändringarna skall gälla fr. o. m. 1 januari 1984.

7 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom utbildningsdepartementet upprättats ett förslag till lag om ändring i lotterilagen (1982: 1011).

Jag har ansett att yttrande av lagrådet inte bör inhämtas i detta ärende. Jag vill erinra om att förslaget i 17 a § i allt väsentligt stämmer överens med vad som gällde före den 1 januari 1983 enligt 3 § a lotteriförordningen. Efterhandsdragning är således ingen nyhet ifråga om lotterier som fått anordnas utan tillstånd. Den föreslagna 17 a § följer principerna i gällande lags 17 §. Lagrådet hade ingen erinran mot denna paragraf eller lagförslaget i övrigt vid granskningen av lagförslaget i proposition 1981/82: 170 om lotterilag m. m.

8 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslaget.

9 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

*Bilaga I***Utdrag ur lotteriförordningen (1939: 207) (upphävd genom lotterilagen) och lotterilagen (1982: 1011)***3 § Lotteriförordningen*

3 § Lotteri, vilket ej är spel som avses i 1 a, 1 b eller 1 c § och i vilket insatser, om sådana fordras, och vinster äro till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan, må, oaktat de i 2 § angivna förutsättningarna icke äro för handen, anordnas

a) efter anmälan hos polismyndigheten minst 7 dagar innan, under förutsättning

att lotteriet anordnas i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller i samband med bingospel, som ej är eller kan jämföras med automatbingo,

att lotteriet bedrivs allenast inom för tillställningen eller bingospelet avsett område,

att vinsterna icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöras av penningar eller värdepapper,

att behållningen i lotteriet uteslutande användes för det ändamål, till vars förmån den tillställning eller det bingospel äger rum i samband varmed lotteriet är anordnat, samt

att anmälan icke avser anordnande vid samma tillställning eller bingospel av lotterier med insatser till högre sammanlagt belopp än 3 000 kronor;

b) efter tillstånd av polismyndigheten under förutsättning

att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller för partipolitisk verksamhet eller till understöd och uppmuntran åt svenska konstidkare,

att lotteriet bedrivs allenast inom polismyndighetens förvaltningsområde,

att vinsterna icke till större del än som motsvarar därå löpande skatt utgöras av penningar eller värdepapper, samt

att insatserna icke uppgå till högre sammanlagt belopp än 30 000 kronor;

c) efter tillstånd av länsstyrelsen under förutsättning

att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller för partipolitisk verksamhet eller till understöd och uppmuntran åt svenska konstidkare,

att lotteriet bedrivs allenast inom länet,

att vinsterna icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöras av penningar eller värdepapper, samt

att insatserna icke uppgå till högre sammanlagt belopp än 400 000 kronor.

Vid tillämpning av de i första stycket upptagna bestämmelserna om värdegränser för tillståndsgivning skall hänsyn tagas till samtliga tillstånd,

som myndigheten under kalenderåret meddelar sökanden enligt första stycket.

17 § Lotterilagen

17 § Lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får anordnas utan tillstånd, under förutsättning

1. att lotteriet anordnas i samband med

a) offentlig nöjeställning.

b) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål.

c) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller

d) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §.

2. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området,

3. att vinsterna utgörs endast av varor,

4. att värdet av varje insats uppgår till högst två kronor.

5. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 100 kronor,

6. att vinstfördelningen sker i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet samt,

7. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde, om antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan.

*Bilaga 2***Sammanfattning av lotterinämnadens förslag**

Lotterinämnaden föreslår följande bestämmelser för lotterier som får anordnas utan tillstånd.

17 § Lotteri, vilket inte är kedjebrevsspel eller liknande spel eller automatspel, roulettspel, tärningsspel, kortspel eller bingospel enligt 1 § tredje stycket eller 7–11 §, får anordnas utan tillstånd, under förutsättning

A 1. att lotteriet anordnas i samband med

- a) offentlig nöjeställning,
- b) offentlig tillställning till förmån för allmännyttigt ändamål,
- c) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för allmännyttigt ändamål eller
- d) bingospel, som inte är eller kan jämföras med automatbingo, av den som har tillstånd att anordna bingospelet enligt 11 §,

2. att lotteriet bedrivs endast inom det för tillställningen, sammankomsten eller bingospelet avsedda området och att anordnaren och ändamålet kungöres,

3. att vinsterna utgörs endast av varor,

4. att värdet av varje insats uppgår till högst två kronor,

5. att värdet av högsta vinsten uppgår till högst 100 kronor,

6. att vinstfördelningen sker i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet samt

7. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde, om antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan.

B 1. att lotteriet anordnas i samband med

a) tillställning till förmån för annat ändamål än enskilds vinstintresse,

b) allmän sammankomst för framförande av konstnärligt verk till förmån för annat ändamål än enskilds vinstintresse,

2. att vinsterna utgörs endast av varor,

3. att lotterna uteslutande säljs genom anordnarens egen försorg inom det för tillställningen eller sammankomsten avsedda området och att anordnaren och ändamålet kungöres,

4. att behållningen i lotteriet uteslutande användes för samma ändamål som tillställningen eller sammankomsten är avsedd för,

5. att dragning förrättas offentligt så fort ett lotteri slutsålt och senast samma dag som det anordnas, samt kungöres,

6. att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda enligt uppgjord plan,

7. att det sammanlagda värdet av vinsterna motsvarar minst hälften av insatsernas värde,
8. att anordnandet vid samma tillställning inte avser lotterier med insatser till högre sammanlagt belopp än 5 000 kronor.

Anordnaren skall ha rätt att hos polismyndigheten få en kontrollant förordnad för en tid av högst tre år.

I anslutning till sitt förslag till lagtext föreslår lotterinämnden vidare för att avlasta länsstyrelserna och öka intresset för lotterier enligt 14 § att värdet av insats sätts till högst 10 kronor. Nämnden har sedan möjlighet att i föreskrifter sätta insatsen lägre för vissa lotttyper, vilket kan vara nödvändigt av säkerhetsskäl.

Lotterinämnden föreslår slutligen att tillståndsgivningen till roulettspel på fartyg i internationell trafik bör överföras till lotterinämnden som redan handhar tillståndsgivningen avseende automatspel ombord på dessa fartyg.

*Bilaga 3***Sammanställning av remissyttrandena över lotterinämndens förslag till ändring i lotterilagen****1 Remissinstanserna**

Efter remiss har yttranden över förslaget avgetts av Svea hovrätt, polisstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Skellefteå polisdistrikt, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands och Skaraborgs län. Sveriges riksidrottsförbund, Riksförbundet Hem och Skola, Svenska röda korset och Frälsningsarmén.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har överlämnat yttranden från polismyndigheten i Skövde polisdistrikt och från polisstyrelsen i Mariestads polisdistrikt.

Rikspolisstyrelsen, IOGT-NTO-rörelsen samt KFUK-KFUM:s riksförbund har beretts tillfälle att yttra sig men har inte kommit in med synpunkter.

2 Allmänna synpunkter

Samtliga remissinstanser utom en tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget att i lotterilagen införa en bestämmelse som gör det möjligt att utan tillstånd anordna vissa tillställningslotterier med efterhandsdragning utan formella krav på anordnaren.

Riksidrottsförbundet anser att alltför många regler och anvisningar utfärdats, vilket tvingat många föreningsledare att anlita professionella serviceföretag. En sådan utveckling står enligt förbundets mening inte i överensstämmelse med lotterilagens anda. Förbundet välkomnar därför ambitionen att förenkla tillståndsprovning och administration av lotterier.

Länsstyrelsen i Östergötlands län är tveksam till om det remitterade förslaget är tillräckligt bearbetat för att kunna utgöra grund för lagstiftning.

Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller att bestämmelserna om fri-sektor- och tillställningslotterier har medfört att ett stort antal lotterier, som tidigare kunde anordnas efter anmälan eller efter tillstånd av polismyndigheten, nu endast kan anordnas efter tillstånd av länsstyrelsen. Detta strider enligt länsstyrelsen mot syftet att förenkla anordnandet av vissa mindre lotterier och att minska administrationen. Styrelsen anser det därför angeläget att redan nu ändra förutsättningarna för dessa lotterier. Styrelsen anser dock inte att förslaget kommer att medföra någon egentlig avbyråkratisering.

3 Allmänt om lagförslagets utformning

Flera remissinstanser anser att föreskrifterna om tillställningslotterier med efterhandsdragning bör utformas i en särskild lagparagraf.

Polisstyrelsen i Skellefteå polisdistrikt anser att lagen i stället bör ges en sådan utformning att lotterier anordnade vid offentliga nöjeställningar regleras i ett lagrum och lotterier anordnade vid andra tillställningar till förmån för allmännyttigt ändamål i ett annat. Till den senare gruppen bör även bingospel som inte är automatbingo föras. Därmed skulle man enligt styrelsen få en uppdelning mellan "ideella" och "kommersiella" lotterier. I de ideella lotterierna skulle efterhandsdragning tillåtas.

Styrelsen anser att villkoren för lotterier anordnade vid offentliga nöjeställningar bör vara oförändrade. Däremot bör anordnarna av ideella lotterier kunna välja mellan att låta vinstfördelningen ske i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet, varvid värdet av varje insats och högsta vinsten bör uppgå till högst två kronor respektive högst 100 kr. och med obegränsat sammanlagt insatsbelopp eller att antalet insatser och vinster samt värdet av dessa är bestämda i en uppgjord plan. Insatsbeloppet bör i detta fall högst få uppgå till 10 000 kr.

Polisstyrelsen i Stockholms polisdistrikt framhåller att den föreslagna utformningen av lagen ger anordnaren möjlighet att fritt välja lagrum. Styrelsen anser att då förutsättningarna enligt 17 § är för handen skall möjligheten att tillämpa 17 a § vara utesluten. Styrelsen anser vidare att endast ettdera slaget av lotterier bör få förekomma vid en och samma tillställning.

Länsstyrelsen i Stockholms län förutsätter att det skall vara möjligt att vid en och samma tillställning anordna lotterier enligt både 17 § och 17 a §.

4 Anordnare och ändamål

Remissinstanserna instämmer i uppfattningen att det inte skall ställas några formella krav på anordnaren.

De flesta remissinstanserna är kritiska mot förslaget att införa begreppet "annat ändamål än enskilds vinstintresse" i lotterilagen. Några av remissinstanserna utvecklar närmare sina synpunkter på förslaget.

Svea hovrätt

Hovrätten ifrågasätter om det är ändamålsenligt att införa en ny konstruktion i fråga om arten av de tillställningar vid vilka lotterier skall få anordnas och erinrar om att en av grundtankarna bakom lotterilagen varit att de traditionella lotterierna skulle stödja ett allmännyttigt ändamål. Hovrätten anser att begreppet annat ändamål än enskilds vinstintresse ger möjlighet att främja icke önskvärda ändamål. Hovrätten finner inte att behovet för skolklasser att anordna lotterier är ett tillräckligt skäl att

frångå kravet på ett allmännyttigt ändamål. Om detta behov skall tillgodoses anser hovrätten att annan lösning bör övervägas.

Polisstyrelsen i Skellefteå polisdistrikt

Anordnarbegreppet bör få en annan utformning. Begreppet enskild tolkas av många så att det gäller en enskild person och inte sammanslutningar. Polisstyrelsen föreslår att anordnarens allmännyttiga verksamhet blir avgörande.

Länsstyrelsen i Östergötlands län

Lotterinämnadens förslag innebär nya svårigheter att tolka lagen. De nu använda begreppen "ideell" och "allmännyttig" är ofta svåra att ha som bedömningsgrund. Ett ytterligare begrepp med näraliggande betydelse ökar svårtydbarheten.

Polisstyrelsen i Mariestads polisdistrikt

Polisstyrelsen avstyrker bestämt att begreppet "enskilds vinstintresse" införs, när det gäller att avgöra i vilka fall ett lotteri skall få anordnas. Vill man utöka anordnarkretsen bör man i stället vidga tolkningen av begreppet allmännyttigt ändamål.

Ett införande av det föreslagna anordnarbegreppet kan förväntas leda till en önskad ökning av antalet tillställningslotterier eftersom anordnaren själv skall tolka om lagstiftningens krav för anordnande av lotteri är uppfyllda. Det är därvid naturligt att anordnaren gör en mycket vid tolkning av begreppet. Då samtidigt myndigheternas möjligheter att ägna tid åt kontroll av tillståndsfria lotterier är synnerligen små blir resultatet i praktiken, att anordnaren efter eget skön avgör när han vill anordna ett lotteri.

Visserligen kan invändas att samma risk för en alltför vid tolkning föreligger om begreppet allmännyttigt ändamål används. Polisstyrelsen anser emellertid att denna risk är mindre med hänsyn till att begreppet allmännyttigt ändamål är välkänt av lotterianordnare och dess innebörd regelmässigt prövas av myndigheterna.

Remissinstanserna har i allmänhet inte yttrat sig om lotterier med efterhandsdragning skall få anordnas i samband med visst bingospel. Ett par remissinstanser tillstyrker nämndens förslag. Två remissinstanser anser att det bör vara möjligt att anordna sådana lotterier i samband med bingospel som inte är automatbingo. En remissinstans utvecklar sina synpunkter på förslaget närmare.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen anser att storbingospel i allmänhet anordnas under former som gör att verksamheten är att anse som offentlig tillställning enligt 9 § Allmänna ordningsstadgan. Med denna tolkning skulle man sålunda utan

tillstånd kunna sälja t. ex. ringlotterier med efterhandsdragning vid s. k. bygdebingo. Sådana lotterier förekommer ofta i dessa sammanhang och några uppgifter om olägenheter därmed har inte kommit till länsstyrelsens kännedom.

Remissinstanserna har vidare tillstyrkt eller inte haft något att erinra mot förslaget att behållningen i lotteriet skall användas uteslutande för samma ändamål som tillställningen eller sammankomsten avser.

5 Vinster och vinstandel

Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att erinra mot nämndens förslag.

Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller att vinstvärdet bör begränsas till 500 kr. med hänsyn till att vinstskatt utgår på vinster vars värde överstiger 500 kr. Begränsningen skulle dock inte gälla för skänkta varor.

6 Lottförsäljning

Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att erinra mot nämndens förslag att lotterna uteslutande får säljas genom anordnarens egen försorg inom det för tillställningen eller sammankomsten avsedda området.

7 Vinstdragning och kontroll

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inget att erinra mot nämndens förslag om vinstdragning. Några remissinstanser har emellertid fört fram en del särskilda synpunkter.

Svea hovrätt anser att dragning skall förrättas offentligt senast samma dag som lotteriet anordnas och att uppgift om dess resultat skall finnas tillgänglig för allmänheten.

Polisstyrelsen i Stockholms polisdistrikt anser att allmänhetens kontroll ökar om efterhandsdragningen bestäms till tillställningens slut och inte till tidpunkten då lotteriet slutsålls. Styrelsen instämmer i nämndens förslag att dragningen skall förrättas senast vid dagens slut om tillställningen sträcker sig över flera dagar.

Länsstyrelsen i Stockholms län föreslår att dragning förrättas offentligt så snart ett lotteri slutsålls eller senast vid tillställningens slut. Om lotterierna skall säljas en och samma dag finns det anledning att anta att många lotterier även i fortsättningen kommer att kräva tillstånd. Resultatet av dragningen skall tillkännages i lokalen och vid behov på annat ändamålsenligt sätt.

Remissinstanserna har i allmänhet inget att erinra mot lotterinämndens förslag om kungörande.

Polisstyrelsen i Stockholms polisdistrikt anser att det tydligt bör framgå att kungörandet skall ske inom det för tillställningen avsedda området. Styrelsen anser också att kontrollen kan förbättras ytterligare om ett kungörande även innefattar vad behållningen skall användas till, plats för dragningen och plan över antalet insatser och vinster.

Svea hovrätt ifrågasätter dock om anordnare av mindre lotterier skall belastas med det besvär och de kostnader som ett kungörelseförfarande för med sig.

Länsstyrelsen i Stockholms län avstyrker förslaget om att anordnare och ändamål skall kungöras. Enligt styrelsen är bestämmelser obehövliga. Skall emellertid någon sådan bestämmelse finnas anser länsstyrelsen att ordet kungöras bör ersättas med anslås eller tillkännages i lokalen.

Förslaget om kontrollant berörs i allmänhet inte av remissinstanserna.

Polisstyrelsen i Stockholms polisdistrikt tillstyrker förslaget och ifrågasätter om inte denna möjlighet bör införas även för anordnare av lotterier enligt 17 §.

Länsstyrelsen i Stockholms län är kritisk eftersom förslaget medför ökad administration och knappast är motiverat med hänsyn till de begränsade belopp det här är fråga om.

Även länsstyrelsen i Skaraborgs län avstyrker förslaget i denna del.

Förslaget avstyrks också av polismyndigheten i *Skövde polisdistrikt* samt av *polisstyrelsen i Mariestads polisdistrikt* som bl. a. anför:

Risken med det föreslagna kontrollsystemet är att allmänheten kan invaggas i en trygghetskänsla, som i praktiken kan vara obefogad. Det är därför bättre att det inte finns möjlighet att få kontrollant förordnad. Allmänheten vet då i stället att det ankommer på den att medverka till att lotteriet drivs och avvecklas på ett riktigt sätt.

Enligt polisstyrelsens uppfattning är det näst intill omöjligt för även en seriös och kunnig kontrollant att utöva kontroll av ett tillställningslotteri. Med hänsyn till att det inte krävs något tryck på lotterna i dessa lotterier skulle det i så fall krävas att kontrollanten var närvarande förutom vid dragningarna även under hela lottförsäljningen.

8 Omsättning

Samtliga remissinstanser tillstyrker den föreslagna konstruktionen med en begränsning av omsättningen. De flesta remissinstanser förordar dock att gränsen sätts högre än i lotterinämnadens förslag.

Svea hovrätt anför att den insatsgräns på 3000 kr som gällde enligt lotteriförordningen tillkom 1949. Med hänsyn till penningvärdesförändringen anser hovrätten att insatsgränsen bör vara 10000 kr.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att insatsgränsen bör sättas vid

10 000 kr. I det sammanlagda beloppet bör enligt länsstyrelsens mening inte inräknas eventuella lotterier som anordnas enligt 17 §.

Polisstyrelsen i Skellefteå polisdistrikt anser att gränsen bör sättas vid 10 000 kr. Styrelsen påpekar att lotteriförsäljningen kan vara stor vid vissa idrottsevenemang och liknande med stor publik. Styrelsen menar att det är värdefullt om myndigheterna inte behöver belastas med alltför många tillståndsfrågor. Gränsen bör därför sättas vid 10 000 kr.

Röda korset och Frälsningsarmén framhåller att vinsterna i den egna organisationens lotteriverksamhet i regel består av skänkta varor, som ofta representerar relativt stora värden. Röda korset och Frälsningsarmén finner nämndens förslag alltför lågt och föreslår i stället att gränsen sätts till 25 000 kr. De åberopar därvid dels nuvarande och förväntat penningvärde, dels att de ideella folkrörelserna i många skilda sammanhang har myndigheternas förtroende att ansvara för avsevärt större belopp.

Riksidrottsförbundet menar att någon inskränkning av beloppsgränsen som gäller för frisektorlotterierna inte bör göras.

9 Insatsernas storlek i frisektor-lotterier

En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt förslaget i denna del.

Röda korset och Frälsningsarmén finner förslaget väl motiverat.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att den föreslagna ändringen kommer att avlasta länsstyrelsen en del ärenden, men att en ändring kan komma att aktualisera frågor om omslutningens storlek och fördelningen av lotteriärenden mellan polismyndigheten och länsstyrelsen.

10 Tillstånd till roulettspel på fartyg i internationell trafik

Endast *Svea hovrätt* och *länsstyrelsen i Stockholms län* har yttrat sig över förslaget i denna del. Båda tillstyrker.

